

مجالس رمضانی

1

مجلس اول

فضیلت ماه مبارک رمضان

علامہ محمد بن صالح العثیمین رحمہ اللہ

ترجمہ: عادل حیدری

مرکز مطالعات متین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجلس اول: فضیلت ماه مبارک رمضان

ستایش خداوند را که جهان را آفرید و موجودات را پدید آورد، آب و خاک را خلق نمود و هر چیزی را به شکلی بدیع و بی نظیر آفرید. هیچ چیزی در شب‌های تاریک از دیدگانش پنهان نمی‌ماند، حتی کوچک‌ترین مورچه سیاهی که در شب تار در حرکت است و هیچ ذره‌ای در زمین یا آسمان از علم او پنهان نمی‌ماند. **لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى (۶) وَإِنْ تَجْهَر بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى (۷) اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى؛** [طه: ۶ - ۸] (آنچه در آسمان‌ها و زمین و آنچه میان آنهاست و آنچه زیر خاک [پنهان] است [همگی] از آن اوست (۶) و اگر سخن آشکار بگویی [یا آن را پنهان داری] یقیناً او [راز] نهان و [حتی] نهان‌تر [از آن] را

نیز می‌داند (۷) الله است که هیچ معبودی [به حق] جز او نیست [و] نیکوترین نام‌ها از آن اوست).

آدم را آفرید، سپس او را آزمود، پس او را برگزید، آنگاه توبه‌اش را پذیرفت و او را هدایت کرد. نوح را فرستاد تا به فرمان الهی کشتی بسازد و آن را به راه اندازد. ابراهیم را از آتش نجات داد و آن آتش را برای او سرد و گلستان کرد. از آنچه پیش آمده عبرت بگیرید. به موسی نُه نشانه داد اما فرعون از آن پند نگرفت. عیسی را با نشانه‌هایی اعجاز‌آمیزیاری کرد. کتابی را بر محمد نازل کرد که مملو از نشانه‌ها و هدایت است. خداوند را ستایش می‌کنم به خاطر نعمت‌های بی‌پایانی که پیوسته سرازیر می‌شود. و درود و سلام می‌فرستم بر پیامبرش محمد که در ام القُرَیْ به پیامبری مبعوث شد. درود خداوند بر او و بر یارگارش ابوبکر، و بر عمر که به او الهام می‌شد و با نور خدا می‌نگریست، و بر عثمان که همسر دو دختر پیامبر بود و سخن نادرستی بر زبانش جاری نمی‌شد، و بر علی، پسر عموی پیامبر که دریای دانش و شیر دلیر میدان نبرد بود. و درود بر باقی خاندان و یاران او که فضایلشان در میان مردم گسترش یافته است.

| مجلس اول: فضیلت ماه مبارک رمضان

برادران و خواهران: ماهی عزیز بر ما سایه افکنده، فصلی بزرگ که خداوند در آن پاداش‌ها را بزرگ نموده و به عطایای خود می‌افزاید و درهای خیر و برکت خود را به روی همه مشتاقان می‌گشاید. ماه بخشش‌ها و هدایا، **شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ** {البقرة: ۱۸۵} (ماه رمضان، [ماهی] است که قرآن در آن نازل شده است؛ [کتابی] که راهنمای مردم است و دلایل آشکاری از هدایت [با خود دارد] و جداکننده [حق از باطل] است). ماهی که با رحمت و آمرزش و رهایی از دوزخ احاطه شده، آغازش رحمت است، وسطش آمرزش است، و پایانش رهایی از آتش دوزخ است. روایت‌های بسیاری در فضیلت آن آمده و آثار زیادی در بزرگی آن به تواتر رسیده است. در صحیحین از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: **«هنگامی که رمضان می‌آید درهای بهشت گشوده می‌شود، و درهای دوزخ بسته می‌شود و شیاطین به زنجیر کشیده می‌شوند»**! درهای بهشت در این ماه به دلیل زیاد بودن کارهای نیک و تشویق به انجام آن گشوده می‌شود، و

۱- به روایت بخاری (۱۸۹۹) و مسلم (۱۰۷۹).

درهای دوزخ به دلیل کم بودن گناهان اهل ایمان بسته می شود، و شیاطین به زنجیر کشیده می شوند و نمی توانند همانند ماه های دیگر به خواسته های خود برسند.

امام احمد از ابوهریره رضی الله عنه نقل می کند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: «برای امت من در ماه رمضان پنج ویژگی داده شده است که هیچ امتی در گذشته از آن برخوردار نبوده است: بوی دهان روزه دار از بوی مشک خوشبوتر است، فرشتگان برای آن ها آمرزش می طلبند تا وقتی که افطاری می کنند، خداوند هر روز بهشت را برای آنان می آراید و می گوید: به زودی بندگان صالح من از رنج و زحمت رهایی می یابند و به سوی تو می شتابند. و در این ماه شیاطین سرکش به زنجیر کشیده می شوند و نمی توانند همانند ماه های دیگر به خواسته های خود برسند، و در پایان هر شب گناهانشان آمرزیده می شود». گفته شد: ای رسول خدا، آیا فضایل از

آن شب قدر است؟ ایشان فرمودند: «خیر، هرگاه کارگر کار خود را به پایان رساند مزدش را دریافت می‌کند»!

برادران و خواهرانم: خداوند این ویژگی‌ها را از میان همه امت‌ها برای شما اختصاص داده است. و بر شما منت نهاد تا نعمت‌هایش را برایتان کامل بگرداند، و چه بسیار نعمت‌ها و فضایلی که خداوند به شما ارزانی داشته است: **كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ** {آل عمران: ۱۱۰} (ای امت محمد) شما بهترین امتی هستید که برای مردم پدیدار شده‌اید: به کار نیک فرمان می‌دهید و از کار ناپسند باز می‌دارید و به الله ایمان دارید).

۱- ربهوایت بزار و بیهقی و ابوالشیخ در کتاب الثواب، سند این روایت خیلی ضعیف است، اما بخش‌هایی از آن شواهد صحیحی دارند. (مؤلف) به روایت احمد (۲/۲۹۲)، و بزار (۹۶۳/ کشف الستار)، و بیهقی در شعب الایمان (۳۳۳۰).

ویژگی نخست:

این که **بوی دهان روزه‌دار نزد خداوند از بوی مشک خوشبوتر است!** «خلوف» به معنی تغییر بوی دهان هنگام خالی بودن معده از غذا است. این بو اگرچه برای مردم ناخوشایند است، اما نزد خداوند از مشک خوشتر است، زیرا ناشی از عبادت و فرمانبرداری از خداوند است. هر چیزی که از طاعت و عبادت خداوند ناشی شود نزد او محبوب است، و برای صاحب آن چیزی بهتر و شیرین‌تر از آن را جایگزین می‌کند. آیا نمی‌بینید که شهیدی که در راه خدا و برای چیره شدن کلمه الهی کشته شده، روز قیامت در حالی به پیشگاه خداوند حاضر می‌شود که خون از زخم‌هایش جاری است، رنگش خونین و بویش همچون مشک است. و در حج خداوند نزد ملائکه به **بندگان من که در عرفات ایستاده‌اند می‌بالد و می‌فرماید: «نگاه کنید به بندگان من که ژولیده‌مو و با صورتی غبارآلود به پیشگاه من آمده‌اند».** به

۱- به روایت بخاری (۱۸۹۴) و مسلم (۱۱۵۱) از ابوهریره رضی الله عنه.

روایت احمد و ابن حبان در صحیح^۱ ژولیدگی در این مکان برای خداوند محبوب است زیرا ناشی از طاعت و عبادت خداوند و پرهیز از کارهایی است که خداوند در حال احرام برای حاجی منع کرده است.

ویژگی دوم:

فرشتگان تا زمان افطاری برای آن‌ها آمرزش می‌طلبند، و فرشتگان بندگانی گرامی در نزد خداوند هستند {لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ} (التحریم: ۶) [آن‌ها از دستورات الله سرپیچی نمی‌کنند و آنچه را که به آنها فرمان داده شده، انجام می‌دهند]. فرشتگان سزاوار این هستند که خداوند دعاهایشان برای روزه‌داران را به‌درگاه خود بپذیرد، زیرا خداوند به آن‌ها اجازه داده است برای روزه‌داران آمرزش بطلبند تا بزرگی جایگاه و والابودن مقام، و فضیلت روزه آن‌ها را بیان کند، و استغفار همان طلب آمرزش است؛ به معنای پوشاندن گناهان در دنیا و آخرت و چشم‌پوشی از آن. استغفار یا آمرزش طلبی یکی از بالاترین خواسته‌ها و ارزنده‌ترین اهداف است زیرا

۱ - با شواهدی که دارد صحیح است. به روایت احمد (۳۰۵/۲) و ابن حبان (۳۸۵۲) از حدیث ابوهریره رضی الله عنه.

همه انسان‌ها از آن‌ها اشتباه سر می‌زنند و حتی بسیار اشتباه می‌کنند و نیازمند آمرزش الهی هستند.

ویژگی سوم:

خداوند هر روز بهشت خود را آراسته گردانده و به آن می‌گوید: «به‌زودی بندگان صالح من از رنج و سختی‌ها رهایی خواهند یافت و به‌سوی تو می‌شتابند»^۱ خداوند هر روز بهشت خود را برای بندگان صالحش آماده می‌کند تا آن‌ها را برای رسیدن به آن تشویق کند، و خداوند می‌فرماید: «به‌زودی بندگان صالح من از رنج و سختی‌ها رهایی خواهند یافت» یعنی: از رنج و سختی‌ها و آزارهای دنیا رها شده و به‌سوی کارهای نیکی می‌روند که خوشبختی دنیا و آخرت آن‌ها و رسیدن‌شان به خانه امن و کرامت در گرو آن است.

۱- تخریج آن گذشت.

ویژگی چهارم:

شیاطین سرکش به غل و زنجیر کشیده می‌شوند^۱ و به خواسته‌های خود در گمراه کردن بندگان از حق و منصرف کردن آن‌ها از انجام کارهای نیک دست نمی‌یابند، و این یکی از کمک‌های خداوند به بندگان است که دشمنان را از آن‌ها بازداشته است، دشمنانی که حزب خود را فرا می‌خوانند تا از اهل آتش شوند. به همین دلیل است که انسان‌های صالح در این ماه نسبت به ماه‌های دیگر شوق بیشتری برای انجام کارهای نیک و دوری گزیدن از کارهای بد دارند.

ویژگی پنجم:

اینکه خداوند در آخرین شب از این ماه، امت محمد صلی الله علیه وسلم را می‌آمرزد^۲ اگر در این ماه مبارک به کارهای نیک از جمله روزه و شب‌زنده‌داری پرداخته باشند. و این لطف الهی است که اجر و پاداش بندگان را در پایان

۱- به روایت بخاری و مسلم. تخریج آن گذشت.

۲- بیهقی در شعب الایمان (۳۳۳۱) و منذری در الترغیب والترهیب (۱۴۷۷).

کارشان به آن‌ها عنایت می‌کند. زیرا هر کارگری دستمزد خود را پس از پایان کارش به‌طور فوری دریافت می‌کند.

این پاداشی که خداوند به بندگان عنایت می‌کند از سه جهت لطف به‌شمار می‌رود:

جهت نخست: اینکه کارهای نیکی برای آن‌ها مشروع نموده که سبب آمرزش گناهانشان و بالارفتن درجاتشان می‌شود. و اگر آن کارها را برایشان مشروع نکرده بود نمی‌توانستند خداوند را به‌وسیله آن عبادت کنند. زیرا عبادت تنها از طریق وحی خداوند به پیامبرانش قابل دریافت است، به‌همین دلیل خداوند بر کسانی که بدون اجازه و خواسته او تشریع می‌کنند اعتراض نموده و آن‌را نوعی شرک دانسته است: **أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ** (الشوری: ۲۱) (آیا [مشرکان] معبودانی دارند که بدون اجازه الله، [قوانین] دینی برایشان مقرر کرده‌اند؟ اگر حکم قطعی [برای مهلت دادن به گناهکاران] در میان نبود، [بی‌درنگ] میانشان داوری می‌شد؛ و ستمکاران عذابی دردناک [درپیش] دارند).

جهت دوم: اینکه خداوند به آن‌ها توفیق انجام کارهای نیک را عنایت نموده در حالی که بسیاری از مردم انجام آن کارها را رها کرده‌اند، و اگر یاری خداوند به آن‌ها و توفیق او نبود نمی‌توانستند آن کارها را انجام دهند. پس تمام لطف و منت از سوی خداوند است. **﴿يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُوا عَلَيَّ إِلَّا بِمَا نَزَّلَ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾** [الحجرات: ۱۷] (آنان بر تو منت می‌نهند که اسلام آورده‌اند؛ بگو: منتِ اسلامِ خویش را بر من نگذارید؛ بلکه اگر [در ابراز ایمان] صداقت دارید، این الله است که بر شما منت دارد که شما را به سوی ایمان هدایت نموده است).

جهت سوم: این که خداوند با پاداش‌های فراوانی که بندگان می‌دهد به آنان لطف نموده؛ زیرا هر نیکی ده الی هفتاد برابر و بیشتر اجر و پاداش دارد. اینکه انسان کار نیک انجام می‌دهد لطف خدا در حق اوست و اینکه به وی پاداش می‌دهد هم لطفی دیگر. و حمد و سپاس از آن خدای جهانیان است. برادران و خواهران من: رسیدن ماه رمضان نعمت بزرگی است بر کسانی که آن را درک نموده و حق این ماه را با بازگشت به سوی خداوند و دست

کشیدن از گناهان و روی آوردن به طاعات و عبادات و روی گردانی از غفلت و روی آوری به یاد خداوند، و رها کردن دوری از او با توبه و بازگشت به سوی او ادا می کنند:

ای کسی که ارتکاب گناه در ماه رجب برایش کافی نبوده

و در ماه شعبان هم نافرمانی پروردگارش نموده

ماه روزه پس از آن بر تو سایه افکنده

پس آن را نیز ماه نافرمانی قرار مده

قرآن را تلاوت کن و در آن مشتاقانه تسبیح بگوی

زیرا این ماه، ماه تسبیح و قرآن است

چه بسیار کسانی را می شناختی که در گذشته روزه می گرفتند

از میان خانواده ها، همسایگان و برادران

مرگ آن ها را از میان برد و تو را پس از آن ها زنده نگه داشت

پس آن دور چه نزدیک تر از نزدیک به نظر می آید!

خدایا ما را از خواب غفلت بیدار کن و به ما توفیق بده قبل از رخت بر بستن از این دنیا برای خود از تقوای تو توشه بگیریم، و به ما غنیمت شمردن از فرصت های زندگی را روزی کند، و ما و پدران و مادران ما و همه مسلمانان را بیامرزد و مشمول رحمت خود قرار دهد ای مهربان ترین مهربانان. و سلام و درود خداوند بر محمد صلی الله علیه وسلم و بر خاندان و یارانش باد.

مرکز مطالعات متین

www.MatinStudies.com

t.me/MatinStudies

facebook.com/MatinStudies

Instagram.com/Matinstudies

X.com/Matinstudies